

Arbeiderpartiets partiprogram – høring av førsteutkast

Naturvernforbundet har sendt inn følgende merknader til Arbeiderpartiets førsteutkast til partiprogram for 2025–2029 via partiets nettskjemaløsning innen fristen 1. desember 2024:

Linje 605–606

Endre:

- Forbedre systemet for ~~uavhengige~~ konsekvensutredninger slik at naturkartleggingene blir uavhengige og tilliten til disse utredninger av naturinngrep mv. styrkes

Begrunnelse:

Vi er enige i essensen i punktet, og dette er viktig. Vi mener imidlertid at punktet bør formuleres litt annerledes. Naturkartleggingene er ikke nødvendigvis uavhengige i dag.

Linje 680–681

Endre:

- ~~Videreføre den omforente løsningen for CO₂-kompensasjonsordningen, med krav om~~ Trappe opp klima- og energieffektiviseringskravene i CO₂-kompensasjonsordningen og ta bort bedrifters mulighet til å motta støtte for bruk av egenprodusert kraft

Begrunnelse:

CO₂-kompensasjonsordningen gir et stort potensial for å kutte utslipp og innføre tiltak for å spare energi i industrien. Det er ingen grunn til at bedrifter skal få kompensasjon for økte strømpriser på den strømmen de har kjøpt av seg selv. Det er både umusikalsk, svekker legitimiteten til ordningen, og bidrar ikke til ordningens mål om å hindre karbonlekkasje.

Linje 769–770

Tillegg:

- At statens eierskap skal bidra til høyest mulig avkastning og gode tjenester, innenfor bærekraftige rammer og i tråd med Parisavtalen

Begrunnelse: Statens eierskapsoppfølging bør være i tråd med Eierskapsmeldingen, som slår fast at statens selskaper må “sette mål og iverksette tiltak for å redusere klimagassutslipp i tråd med Parisavtalen”.

Linje 790

Utvide punkt:

- Øke verdiskapingen i havbruksnæringen, men produksjonen kan ikke økes før miljøutfordringene fra næringen er løst

Begrunnelse:

Det er store miljøutfordringer fra oppdrett, blant annet forurensing, rømming og sykdomsspredning. En ytterligere vekst i produksjonen er derfor uansvarlig.

Linje 792

Stryke punkt:

- ~~Stimulere til oppdrett av flere arter~~

Begrunnelse:

Torskeoppdrett utgjør en uakseptabel risiko for villtorskstammen, og denne formen for oppdrett bør ikke tillates. Vi mener derfor punktet er uheldig, med mindre det er andre arter det foreligger godt faglig grunnlag for at det bør kunne tillates oppdrett på.

Linje 882–883

Tillegg:

Forutsetningen for eventuell utvinning av havbunnsmineraler, er at det baseres på føre var-prinsipper, en forsiktig tilnærming og tilstrekkelig kunnskap om det aktuelle området. Mineralutvinning på havbunnen må derfor settes på pause fram til miljøfaglige kunnskap tilsier at det er forsvarlig.

Begrunnelse:

Dyphavene våre er sårbare, verdifulle og utforskede. Den norske åpningsprosessen for gruvedrift på havbunnen har vært preget av hastverk, der miljøfaglige råd, fiskeriorganisasjonenes bekymringer og forskernes advarsler har blitt tilsidesatt. Dersom gruvedrift på havbunnen skal kunne bli en forsvarlig og bærekraftig næring, må vi først kartlegge de naturverdiene som finnes på havbunnen, samt gjennomføre ny konsekvensutredning som tilfredsstillende kavene fra miljøfaglige institusjoner, deriblant Miljødirektoratet. Dette må gjennomføres før man eventuelt kan begynne å tildele letelisenser.

Linje 883–884

Tillegg:

Arbeiderpartiet har mål om å redusere omfanget av deponerte masser, inkludert et forbud mot sjødeponi, en bedre ressursutnyttelse og mindre naturbelastning.

Begrunnelse:

Sjødeponi er en utdatert metode for lagring av avgangsmasser, der Norge er kun ett av to land i verden som tillater dette. Forskning fra tidligere sjødeponier viser at livet i området forsvinner, og det tar svært lang tid før naturmangfoldet kommer tilbake til sin opprinnelige stand, dersom den i det hele tatt gjør dette (ref. Jøssingfjorden). Dumping av gruveavfall i fjord og sjø vil kunne bli en stor trussel mot andre lokale og bærekraftige næringer som fiskeri.

Linje 890–892

Tillegg:

- Redusere behandlingstiden og legge til rette for raskere tillatelsesprosesser for mineralprosjekter, gjennom bedre koordinerte og parallelle prosesser for offentlige tillatelser, der hensyn til natur og miljø legges til grunn

Begrunnelse:

Ved en raskere behandling av mineralprosjekter, må man likevel sikre at hensyn til natur og miljø blir bevart, bl.a. gjennom grundige konsekvensutredninger.

Linje 897–901

Endre:

- Gjennom ~~leting og~~ kartlegging av naturverdier på havbunnen ~~havbunnsmineraler~~ skal det innhentes tilstrekkelig kunnskap som sikrer at vi har et faglig godt grunnlag for å gi utvinningskonsesjoner til mineralutvinning på havbunnen. Dette for å sikre en bærekraftig ressursforvaltning, hvor miljøhensyn ivaretas og miljøet ikke skades. ~~Arbeidsprogram for utvinning av havbunnsmineraler~~ Lete- og utvinningslisenser kan ikke gis før slik kunnskap foreligger.

Begrunnelse:

Dyphavene våre er sårbare, verdifulle og utforskede. Den norske åpningsprosessen for gruvedrift på havbunnen har vært preget av hastverk, der miljøfaglige råd, fiskeriorganisasjonenes bekymringer og forskernes advarsler har blitt tilsidesatt. Dersom gruvedrift på havbunnen skal kunne bli en forsvarlig og bærekraftig næring, må vi først kartlegge de naturverdiene som finnes på havbunnen, samt gjennomføre ny konsekvensutredning som tilfredsstiller kravene fra miljøfaglige institusjoner, deriblant Miljødirektoratet. Dette må gjennomføres før man eventuelt kan begynne å tildele letelisenser.

Linje 914

Nytt punkt:

- Satse på bærekraftig og kortreist turisme, på naturens premisser

Begrunnelse:

Det ligger store muligheter i turisme i Norge, men det er avgjørende at dette gjøres på en bærekraftig måte. Da kan den ikke baseres på lange flyreise og ressurskrevende cruisetrafikk eller gjennom å promotere destinasjoner som gir et stort press på naturen.

Linje 1002

Programkomiteen har som ambisjon at «Norge skal verdens mest bærekraftige skogbruk». Det er bra, men også ambisiøst. Utfordringen i dag er store, og det trengs ny og sterkere politikk. Vi foreslår her noen konkrete grep som kan bidra til at ambisjonen innfris. Vi svaner derfor flere kulepunkter:

Nytt punkt:

- Innføre midlertidig forbud mot flatehogst i naturskogene inntil naturverdiene der er kartlagt og vern avklart

Begrunnelse:

Naturskogen er den skogen som ennå ikke har vært flatehogd, om lag 30 prosent av skogen. Den er under sterkt press, og det er viktig å unngå at de verdifulle områdene ødelegges før det er avklart om de skal vernes eller beskyttes på annet vis.

Nytt punkt:

- Innføre søknadsplikt ved hogst

Begrunnelse:

De fleste stedene er det i dag mulig for grunneierne å hogge skogen uten å varsle omverdenen. Det gjør det vanskelig å gi innspill og derigjennom oppnå mer skånsomme løsninger. Det bør innføres en søknadsplikt før hogst. Et svakere forslag er å innføre meldeplikt, som vil være et steg i riktig retning.

Nytt punkt

- Stimulere til at driftsformene i skogbruket legges om og vris fra flatehogst til kontinuitetsskogbruk

Begrunnelse:

Mer vern og (midlertidig) forbud mot hogst i områder som ikke tidligere har vært flatehogd, er viktig (og dette dekkes sannsynligvis av eksisterende punkter i forslaget deres). Samtidig er det viktig å redusere bruken av flatehogst betydelig, da denne driftsformen, som er den mest vanlige i dag, gir betydelige skader på naturen og høyere klimagassutslipp. Virkemidler for å få til dette kan for eksempel være diverse krav i skogloven og i sertifiseringsordninger samt vridning av støtteordninger i landbruket.

Nytt punkt:

- Revidere skogloven, med utgangspunkt i at natur og miljø må likestilles med næring

Begrunnelse:

Skogloven er et mulig virkemiddel til å vri skogbruket i mer miljøriktig retning. Problemet i dag er at loven i dag i hovedsak fremmer næringsinteressene og ikke balanserer disse opp mot natur- og miljøhensyn.

Nytt punkt:

- Forby hogst i hekke- og yngletida

Begrunnelse:

Skogsdrift i hekke- og yngletida forstyrrer dyrelivet i den mest kritiske tida av året. Det må bli klarere regler som hindrer dette, i hvert fall i områder ed rikt fugleliv.

Linje 2553

Tillegg:

Vi skal fase ut fossile innsatsfaktorer til fordel for fornybare, og elektrifisere samfunnet uten at det går ut over sårbar natur.

Begrunnelse:

Vi må håndtere både klimakrisen og naturkrisen. Fornybar energi skal erstatte fossil energi, men det kan ikke gå på bekostning av ansvaret for å beskytte sårbar og intakt natur.

Linje 2555–2566

Endre:

Norge vil trenge betydelig økt tilgang til kraft mot 2030 og 2040. Mye av tilgangen kan framskaffes gjennom energieffektivisering og -sparing.

Begrunnelse:

Det er *tilgangen* til kraft som er avgjørende. Energieffektivisering og -sparing er den raskeste, minst konfliktfylte og mest miljøvennlig måten å øke krafttilgangen på. Det reelle kraftbehovet er langt mindre enn mange analyser tyder på.

Linje 2557–2558

Tillegg:

Vi er allerede verdensledende på karbonfangst, -transport og -lagring, og den posisjonen skal vi beholde. Ny teknologi i prosessindustrien, som både gir nullutslipp og mindre kraftforbruk per produsert enhet, er under utvikling.

Begrunnelse:

For at Norge skal nå målet om å bli et lavutslippssamfunn i 2050, gir ikke utstrakt bruk av karbonfangst og -lagring tilstrekkelig utslippsreduksjoner. Derimot fins de teknologier under utvikling som gir nullutslipp og lavere kraftforbruk per produsert enhet. Stikkord: Pilotanlegget HalZero på Hydros aluminiumsverk på Karmøy. I tillegg vil økt bruk av resirkulert aluminium bidra stort.

Linje 2566

Nytt punkt:

- Prioritere knappe kraftressurser der de gir størst samfunns- og miljønytte.

Begrunnelse:

Vi ser at det er meldt inn mange ønsker om mer kraft, og at det er betydelige utfordringer med å framskaffe nok kraft til alle formål uten at dette kan gi betydelig miljøbelastning. For å unngå at miljøskadene og eventuelle andre ulemper ikke står i forhold til nytten, bør det innføres kriterier som prioriterer ny kraft basert på samfunns- og miljønytte.

Linje 2570–2572

Endre:

- Sikre rimelige og forutsigbare strømpriser for industri, næringsliv og husholdninger, blant annet ved å videreføre strømsøtteordningen for husholdninger og slik at den

bidrar til energieffektivitet og bedre sosial fordeling, samt regelverket for fastprisavtaler for næringslivet.

Begrunnelse:

Dagens strømstøtteordning stimulerer ikke til energieffektivitet og gir dårlig sosial fordeling.

Linje 2582–2583

Endre:

For husholdningene vil vi etablere en effektiv virkemiddelpakke med reguleringer, informasjon, lån og støtteordninger, for å raskt bidra til mer energieffektive løsninger.

Begrunnelse:

Det er bred faglig enighet om at en støtteordning alene ikke er tilstrekkelig for å utløse potensialet for energieffektivisering og –sparing. For husholdninger vil tekniske krav, informasjon om muligheter og kostnader, lån for eksempel gjennom nettselskapet må komme i tillegg.

Linje 2590

Endre:

- Styrke en samlet innsats fra NVE, Enova og DiBK som verktøy for energieffektivisering, utslippskutt og grønn omstilling

Begrunnelse:

NVE, Enova og DiBK har ulike virkemidler som bør inngå en virkemiddelpakke. Disse bør samarbeide effektivt ut fra tankegangen om «one-stop shopping».

Linje 2641

Tillegg:

- Styrke den kommunale kompetansen på klima-, natur- og energispørsmål

Begynnelse:

Legge til «klima-, natur-». Vi trenger faktabasert og tydelig styring fra norske kommuner for at vi skal nå målene i Parisavtalen og den internasjonale naturavtalen. Norske kommuner har behov for økt kompetanse på klima-, natur- og energispørsmål i møte med en bred omstilling og klimaendringer.

Linje 2642–2643

Endre:

- Legge til rette for utbygging av vind på land og mindre vannkraftprosjekter som ikke går ut over sårbar natur, fjernvarme, bioenergi og solkraft, samt oppgradering og utvidelser av eksisterende vannkraftverk.

Begrunnelse:

Det er viktig å understreke at energi må utnyttes uten å gå ut over sårbar natur.

Linje 2649

Endre:

- Legge til rette for økt produksjon av vannkraft i forbindelse med flomdempende tiltak dersom naturbaserte metoder ikke kan brukes.

Begrunnelse:

Naturbaserte metoder er langt mer effektive enn vannkraftutbygging for å hindre flomskader.

Linje 2652

Nytt punkt til slutt i lista:

- Lage en plan for hvordan de knappe bioressursene kan brukes til beste for klima og natur

Begrunnelse:

Bioressursene er knappe. For hard høsting eller høsting av feil ressurser kan resultere i betydelig økte klimagassutslipp. De knappe ressursene som det er grunnlag for å høste, må brukes der de gir størst nytte for klima og natur.

Linje 2683–2687

Endre:

Vi må forberede oss på at etterspørselen etter olje og gass vil ~~på sikt~~ gå ned det neste tiåret. Vi må derfor øke tempoet i omstillingen på sokkelen. Det innebærer å legge til rette for at nye havnæringer lykkes, samtidig som vi planlegger omstillingen for å sikre ~~ivaretar behovet for et forutsigbart aktivitetsnivå~~ forutsigbarhet i olje- og gassnæringen.

Begrunnelse:

Prognosene til det internasjonale energibyrådet viser at redusert etterspørsel etter olje og gass ikke ligger langt fram i tid, men tvert om at den vil begynne å falle globalt i løpet av dette tiåret, og allerede er i betydelig nedgang i Europa. Dette gjelder både for scenarioer for en vellykket oppfølging av Parisavtalen og for scenarioer med en global oppvarming langt over 2 grader.

EU, Norges største gasskunde, er på vei til å avvikle sitt kundeforhold til norsk gass. I anslagene fra det Internasjonale Energibyrådet basert på EUs klimamål, vil etterspørselen etter gass falle med 32 prosent allerede i 2030. I 2050 er etterspørselen beregnet til å være over 90 prosent lavere enn i 2022. Legger vi til grunn at EU forsterker sine klimamål i tråd med 1,5-gradersmålet, vil etterspørselen bli enda lavere. Norge må derfor forberede seg på at etterspørselen vil gå raskt ned det neste tiåret, fordi alt annet vil være å vedde mot EUs egne klimamål. Derfor trengs det en planlagt omstilling for å sikre forutsigbarhet for olje- og gassnæringen.

Linje 2691–2692

Endre:

I tillegg er vi tydelige: Alt skal til null innen 2050, også utslippene på fra norsk sokkel.

Begrunnelse:

Størsteparten av utslippene fra norsk olje og gass kommer fra eksport og forbrenning i utlandet, ikke fra utvinning. Derfor vil ikke tiltak som reduserer utslipp i utvinningen på norsk sokkel være tilstrekkelig. Punktet bør inkludere såkalte *scope 3*-utslipp, altså utslippene fra oljen og gassen vi produserer og selger til utlandet, i tråd med utredningen og anbefalingene fra Klimautvalget 2050.

Linje 2693–2696

Endre:

Norge er den største og viktigste leverandøren av energi til Europa. Når Europa reduserer sin etterspørsel etter fossil energi, skal vi tilpasse oss til at vår største kunde omstiller seg. Vi skal også fremover spille en sentral rolle for europeisk energisikkerhet. Olje- og gassindustrien skal fortsatt produsere og levere til Europa på kort sikt. ~~lete, produsere og levere til Europa.~~ Aktiviteten rundt eksisterende områder vil være den bærende på norsk sokkel i lang tid fremover.

Begrunnelse:

Etterspørselen etter fossil energi er allerede på vei ned i Europa. Det gjelder både olje, gass og kull. Av hensyn til norsk økonomi, leverandørindustrien og mulighetene til norske arbeidere er det viktig at vi er ærlige på at omstillingen bort fra fossil energi skjer nå, ikke om flere tiår, og at vi må tilpasse oss i takt med den reduserte etterspørselen til landene som importerer norsk olje og gas.

Det tar mange år før leting resulterer i ny utvinning. Leting er derfor først og fremst et svar på etterspørselen Europa vil ha på lang sikt. På lang sikt vil EUs etterspørsel etter gass være redusert til en brøkdel av hva den er i dag. [En fersk analyse](#), som tar utgangspunkt i EUs nye mål om 90 prosent utslippskutt innen 2040, viser at etterspørselsfallet etter gass vil bli så stort at EUs egen utvinning, allerede inngåtte importkontrakter og rørgass fra eksisterende utvinning i Norge og Algerie, vil dekke etterspørselen – uten at det kjøpes noe russisk gass eller LNG fra spotmarkedet, og uten mer norsk olje- og gassleting.

Linje 2704–2708

Endre:

Arbeiderpartiet vil følge opp det nære klimasamarbeidet mellom Norge og Europa, på en måte som fremmer utviklingen av ~~blått hydrogen~~ og utslipps- og forurensingsfrie verdikjeder for petroleumsprodukter. Dette sikrer at vi kan fortsette å ~~lete etter~~ og produsere energi som Europa trenger, samtidig som vi omstiller sektoren i tråd med behovet for å redusere verdens klimagassutslipp.

Begrunnelse:

Ta ut blått hydrogen og «lete etter». Blått hydrogen er en fossil energiløsning, og bidrar bare til å forlenge fossilalderen bør ikke satses på. I tillegg er prosjektene mer kostbare enn fornybarprosjekter, og de største prosjektene for blått hydrogen legges stadig ned.

Linje 2731–2732

Endre:

- Legge til rette for et lavere stabilt høyt aktivitetsnivå med lave utslipp og større innslag av grønne næringer på norsk sokkel.

Begrunnelse:

For at Norge skal nå sitt lovfestede mål om å omstille seg til et lavutslippssamfunn innen 2050, bør ikke omstillingen komme for sent, brått og uforventet på næringen. Derfor må det lages en plan for nedtrapping av aktivitetsnivået på sokkelen, og en oppskalering av grønne næringer. Et lavere aktivitetsnivå betyr ikke stans i produksjon, men setter tydelige rammer for petroleumsnæringen om at de grønne næringene skal erstatte petroleumsaktiviteten innen 2050.

Linje 2733–2735

Endre:

- Gjennomføre et energipartnerskap med olje- og gassindustrien som bidrar til å styrke kraftbalansen, sørger for at selskapene tar en større andel av regningen og samtidig legger til rette for å fortsette å kutte utslipp på norsk sokkel blant annet gjennom elektrifisering med havvind

Begrunnelse:

Prinsippet om at forurenser betaler, bør stå også i omstilling av aktivitet på norsk sokkel. Oljeselskapene må ta en større andel av regningen som pålegges fellesskapet. Det bidrar med legitimitet i den grønne omstillingen.

Linje 2743–2744

Stryke:

- Styrke satsingen på nye næringer som havvind, karbonfangst og -lagring, og hydrogen, og bærekraftig utvikling av havbunnsmineraler

Begrunnelse:

Vi har ikke tilstrekkelig kunnskap om dyphavene våre, og kan ikke gå i gang med mineralutvinning på havbunnen. Dersom gruvedrift på havbunnen skal kunne bli en forsvarlig og bærekraftig næring, må vi først kartlegge de naturverdiene som finnes på havbunnen, samt gjennomføre ny konsekvensutredning som tilfredsstillende fra miljøfaglige institusjoner, deriblant Miljødirektoratet. Fram til denne kunnskapen er på plass, må det innføres en midlertidig stans av gruvedrift på havbunnen.

Linje 2763

Nytt punkt:

- Slutte å lete etter mer olje og gass, ikke tildele nye lisenser på norsk sokkel og utvikle en plan for rettferdig omstilling bort fra olje- og gassutvinning. Planen skal sikre trygge og meningsfulle arbeidsplasser i framtiden, og en rettferdig slutfase for norsk petroleumsindustri, slik Klimautvalget 2050 anbefaler

Begrunnelse:

For at Norge skal oppfylle sine mål om utslippskutt og bli et lavutslippssamfunn innen 2050, må aktiviteten på norsk sokkel trappes ned og avvikles raskere. Det innebærer å stanse leting på norsk sokkel, og ikke åpne nye felt dersom vi skal unngå «strande dassets» i en verden som omstiller seg raskt bort fra fossile energikilder. Det er ikke rom for å lete etter mer olje og gass, dersom verden skal nå målene innenfor Parisavtalen. I tråd med Klimautvalgets anbefalinger trenger vi en plan for en rettferdig grønn omstilling, med fokus på trygge og meningsfulle arbeidsplasser. En plan for rettferdig slutfase bør inneholde spesifikke tiltak for spesielt leverandørindustri og lokalsamfunn som blir negativt rammet, tiltak for å bruke kompetanse fra petroleumssektoren i grønne næringer og rammer for deltakelse i beslutninger for personer og grupper som rammes.

Linje 2820

Nytt punkt:

- Etablere et klimapanel som skal bidra til et faglig grunnlag for klimapolitikken og til å identifisere muligheter og utfordringer

Begrunnelse:

I tråd med anbefalinger fra Klimautvalget 2050, bør det etableres et tverrfaglig klimapanel som skal bidra med kunnskap og perspektiver. Et slikt panel skal bidra til best mulig beslutningsgrunnlag for klimapolitikken. De politiske beslutningene skal fortsatt ligge hos Stortinget og sittende regjering.

Linje 2824–2825

Endre:

- Trappe opp CO₂-avgiften til minst 2000 2020-kroner innen 2030 og ~~varsle~~ lage en opptrappingsplan for perioden etter 2030

Begrunnelse:

En opptrappingsplan må lages, ikke bare varsles, i løpet av neste stortingsperiode, for å sikre forutsigbarhet for næringslivet.

Linje 2831–2832

Tillegg:

- Utvide regnskapsmetodene for klimagassutslipp til å belyse norske bidrag til utslipp i hele verdikjeden (indirekte utslipp) og lage et eget forbruksbasert klimamål

Begrunnelse:

Sverige har et slikt, eget forbruksbasert klimamål. Miljødirektoratet har utviklet en metodologi. Den forbruksbaserte klimapåvirkningen bør ikke bare beregnes og rapporteres, men også reduseres. Reduksjon av forbruksbaserte klimautslipp vil i noen grad påvirke måloppnåelsen knyttet til eksisterende nasjonale klimaforpliktelser, men vil først og fremst være et bidrag til den nødvendige globale klimaomstillingen. Et slikt mål vil kunne motivere tiltak innen offentlige innkjøp og ulike økonomiske virkemidler.

Linje 2876

Supplere:

- Trappe opp krav til gjenbruk, materialgjenvinning eller forsvarlig lagring av alle materialer. Andelen av avfallet som materialgjenvinnes, bør øke til 70 prosent innen 2035. Forbrenningen av restavfall bør reduseres til et minimum

Begrunnelse:

Under 40 prosent av avfallet i Norge materialgjenvinnes. EU setter krav om at 65 prosent må materialgjenvinnes i 2035.

Linje 2869

Endre:

- ~~Redusere~~ Fjerne merverdiavgiften på salg av brukte varer

Begrunnelse:

Å fjerne merverdiavgiften på slike varer vil fremme salg av brukte varer framfor nye.

Linje 2877

Supplere:

- Utvide og forsterke produsentansvar, blant annet på tekstiler, inklusive styrke returansvar for plast

Begrunnelse:

Det er store miljøutfordringer relatert til tekstiler, og vi trenger en god ordning med produsentansvar for dette.

Linje 2882

Supplere:

- Styrke konkurransekraften til reparasjonstjenester, blant annet gjennom å fjerne merverdiavgiften på reparasjon av forbruksvarer som klær, sko og elektronikk

Begrunnelse:

Nullsats på merverdiavgift, som går at reparatørene får fradrag på inngående avgift, men ikke må ilegge avgift på tjenesten de utføre, vil bidra i positiv retning.

Linje 2882

Tre nye punkt etter eksisterende:

- Doble reklamasjonsfristene på varene vi kjøper, slik at produsentene presses til å lage varer som har økt levetid og kvalitet, og som kan repareres
- Jobbe for å forby produkter med planlagt foreldelse
- Bruke offentlig innkjøp som virkemiddel for å fremme bærekraftig produksjon og forbruk, blant annet ved å sikre at miljø skal veie tyngre enn pris

Begrunnelse:

Vi trenger flere og sterkere virkemidler for å redusere miljøbelastningen fra forbruket vårt. Regelverk og bevisst bruk av offentlig innkjøp må bidra mer til dette.

Linje 2896–2898

Supplere:

Styrke virkemiddelapparatet innen sirkulær økonomi for å gi mer effektiv ressurs- og energibruk, økt ressursutnyttelse av avfall eller mer miljøvennlig produkter (mer og lengre holdbarhet, lavere miljøbelastning over levetiden, mv.), blant annet innføre avgift på bruk av jomfruelige materialer og avgift på deponi av mineralske masser

Begrunnelse:

Det er bra at dere peker på at virkemiddelapparatet må forsterkes. Avgifter som fremmer avfallsminimering, gjenbruk og gjenvinning framfor bruk og kast står sentralt sammen med juridiske virkemidler.

Linje 2927–2928

Stryke ord:

- Etablere et overordnet nasjonalt mål for norsk naturpolitikk om å være arealnøytrale ~~innen 2040~~

Begrunnelse:

Det er bra at Arbeiderpartiets programkomité ønsker å innføre et mål om at Norge blir arealnøytralt. Å vente til 2040 blir imidlertid for lenge. Og vi frykter et vedtak med mål om arealnøytralitet med virkning fra et år langt i framtida vil kunne føre til et rush om å få vedtatt planer og igangsatt utbygginger før målet innføres. Vi foreslår derfor at årstallet fjernes fra punktet.

Linje 2936–2937

Endre punkt:

- Sikre effektiv innføring og implementering av forbud mot nedbygging av myr og uttak av og salg av torv

Begrunnelse:

Forbudet mot nedbygging av myr er viktig. Det er viktig å også stanse salget av torvprodukter, enten gjennom høy miljøavgift eller forbud. Om vi bare fokuserer på forbud mot uttak av torv, hindrer vi ikke import av torvprodukter.

Linje 2938

Nytt punkt etter eksisterende:

- Innføre forbud mot nedbygging av områder med høy evne til karbonopptak og -lagring og/eller stort naturmangfold.

Begrunnelse:

Det er flere arealtyper som er særlig verdifulle som karbonlager og tilholdssted for mange arter, ikke bare myr. For slike arealer bør nedbygging i utgangspunktet være forbudt. Forbudets omfang må spesifiseres nærmere. Eventuelle dispensasjoner må behandles av en høyere instans.

Linje 2940

Nytt punkt etter eksisterende:

- Styrke statsforvalterens rolle og regional planlegging for blant annet å få til god lokalisering av ulike virksomheter med hensyn til arealbeslag, transport og energibruk

Begrunnelse:

Regional planlegging er nødvendig for å sikre god lokalisering av virksomheter på tvers av kommunegrensene, for å hindre nedbygging, sikre gode løsninger for kollektivtransporten, minske transportbehovet og sikre god energiutnyttelse, for eksempel av spillvarme. Statsforvalteren bør være en aktiv part i arbeidet for blant annet å oppnå nasjonale mål.

Linje 2990–2991

Endre punkt:

- Forbedre systemet for ~~uavhengige konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven~~ naturkartlegginger slik at disse blir uavhengige av utbyggere og næringsinteresser ~~tilliten til utredninger av naturinngrep mv. er høy~~

Begrunnelse:

Det virker som om vi er enige, men vi tenker at punktet kan formuleres litt tydeligere. Problemet er at systemet i dag ikke krever uavhengighet. Det er et bånd mellom utbyggere og kartleggere som må brytes. Vi foreslår også at punktet ikke begrenses til naturkartlegginger relatert til utbygging etter plan- og bygningsloven. Det er like relevant for naturkartlegginger i skogbruket. Derfor legger vi inn «næringsinteresser» i punktet.

Linje 3687–3688

Stryk tekst:

Havbruksnæringa er flere steder den viktigste driveren for utvikling av kystsamfunn, ~~og potensialet, særlig i havbruk til havs, er enormt.~~

Begrunnelse:

Det er så store miljømessige utfordringer med oppdrett at det blir uforsvarlig å snakke om et stort potensial så lenge miljøutfordringene ikke er løst.

Linje 3692–3693

Legge til tekst:

- Gjennomføre «Kraft- og industriløft for Finnmark» og sikre hele Nord-Norge nok ren, rimelig og fornybar kraft, på naturens premisser og uten å bryte urfolks rettigheter

Begrunnelse:

Planene om ny kraftproduksjon og nytt nett i Finnmark er omfattende og vil kunne gi betydelig naturødeleggelse. Det er også tvilsomt om kraftbehovet er så stort som enkelte hevder. Også her må den fornybare krafta prioriteres der den gir størst samfunnsnytte og til omstilling til grønne næringer som står seg i et langsiktig perspektiv.

Linje 3760

Nytt punkt, som supplerer eksisterende:

- Innføre differensiert veiprisering

Begrunnelse:

I byområdene vil det bli vanskelig å løse miljø- og trengselsutfordringene uten at prismekanismen brukes for å regulere trafikken. Skaden som trafikken påfører samfunnet, varer veldig avhengig av hvor, når og med hvilke kjøretøytyper som brukes. Et veiprisingsystem gjør det mulig å ha høy avgift for bruk av forurensende kjøretøy i rushtidene i byene, samtidig som det blir svært lav avgift for å kjøre i grisevengte strøk. Et slikt system vil derfor bedre ivareta både miljø- og distriktshensyn. I tillegg kan veiprisingsystemet erstatte deler av systemet for innkreving av bompenger, som kan slå urettferdig ut for en del trafikanter.

Linje 3787

Nytt punkt etter eksisterende:

- Differensiere kjøpsavgiftene på elbil på bakgrunn av ressursforbruk.

Begrunnelse:

Kjøpsavgiftene på elbil bør trappes opp (samtidig som også kjøpsavgiftene på bensin- og dieslbiler økes for å innfri målet om null salg av slike personbiler i 2025), men de må også differensieres slik at det blir attraktivt å kjøpe energi- og ressurseffektive elbiler framfor tunge og kjøretøy med store batterier og som bruker mye energi og ressurser.

Linje 3833

Nytt punkt etter eksisterende:

- Styrke virkemidlene for å flytte godstransport fra vei til sjø og bane, blant annet gjennom å øke dagens støtteordning for gods på bane og gjøre den forutsigbar

Begrunnelse:

Det er lite fokus på god i avsnittet om en punktlig og klimavennlig jernbane. Det er innen godstransport at jernbanen kan bidra mest for å kutte klimagassutslipp på kort sikt. Flere og lengre kryssingsspor er bra også for godstransporten. Det er mange mindre investeringstiltak som har stor nytte for gods på bane, men disse er ofte blitt nedprioritert. Samtidig trengs det også andre virkemidler, blant annet dagens støtteordning for gods på bane.

Linje 3833

Nytt punkt etter eksisterende:

- Innføre utbyggingsavtaler mellom staten, fylkeskommunene og kommunene når jernbanen bygges ut, for å sikre knutepunktutvikling og at arealbruken støtter opp om jernbanen

Begrunnelse:

Staten har ansvaret for å bygge ut jernbanen. Men kommunene sitter med et stort ansvar for å sikre at investeringene gir god samfunns- og miljønytte, blant annet gjennom arealpolitikken. Derfor bør det innføres utbyggingsavtaler som forplikter staten til utbygging og kommunene til å føre en arealpolitikk som gjør det lett for mange å bruke toget.

Linje 3861

Endre punktet slik (sekundært stryke det uten erstatning):

- ~~Videreføre og styrke Avinor-modellen for å drifte og videreutvikle flyplasser i hele landet~~ Sikre driften av distriktsflyplassene gjennom konkret bevilgning over statsbudsjettet

Begrunnelse:

Dagens finansieringssystem for Avinor gjør distriktsflyplassene avhengig av at mange mennesker flyr mellom de store byene eller til og fra utlandet, og at mange av de sistnevnte handler i taxfree-butikkene. Overskuddet på de få store flyplassene finansierer de små. Dette er en underlig finansieringsform, som konstruerer en unødvendig konflikt mellom miljø-, folkehelse- og distriktshensyn. Hvorfor ikke organisere flyplassene på samme måte som vi gjør det for vei og bane? Distriktsflyplassene bør sikres gjennom en vanlig post på statsbudsjettet. Da blir det mulig å opprettholde et godt flytilbud der dette trengs av distriktshensyn, samtidig som vi kan begrense annen flytrafikk med store klimagassutslipp – og vi slipper å ha et taxfree-system som undergraver helsepolitiske mål.

Linje 3861

Nytt punkt legges inn etter eksisterende:

- Fjerne taxfree-ordningen eller stramme den betydelig inn

Begrunnelse:

Taxfree-ordningen er en ulogisk subsidiering av reiser med høyt klimafotavtrykk ved kjøp av varer (alkohol og tobakk) med betydelige skader for folkehelsa. Dette er en skikkelig tap-tap-ordning.

Linje 3861

Nytt kulepunkt legges inn etter eksisterende

- Ikke bygge en tredje rullebane på Gardermoen

Begrunnelse:

En tredje rullebane på Gardermoen vil øke flytrafikken ytterligere fra et allerede høyt nivå, som gir økte klimagassutslipp samt mer støy i et allerede utsatt område. I tillegg vil rullebanen og tilhørende aktiviteter vil beslaglegge store arealer i form av natur og matjord. En tredje rullebane hører ikke hjemme i lavutslippssamfunnet.

Linje 3869–3870

Stryke punktet:

- ~~Ta initiativ til å erstatte dagens flypassasjeravgift med en avgift som har reell klimaeffekt, og som ikke rammer distriktene på en utilsiktet måte~~

Begrunnelse:

Flypassasjeravgiften er viktig og nødvendig for at luftfarten skal betale for blant annet klimagassutslipp på reiser der det i dag mangler andre virkemidler. For reiser ut av EØS-områder er det verken CO₂-avgift eller kvoteplikt, og det er til gjengjeld en ulogisk taxfree-løsning. Heller ikke for reiser mellom Norge og andre EØS-land er det CO₂-avgift på flydrivstoff (bare kvoteplikt). Framfor å fjerne flypassasjeravgiften bør den heller differensieres mer. Siden det er CO₂-avgift på flydrivstoff som tankes i Norge, bør det være grunnlag for å innføre høyere flypassasjeravgift for reiser mellom Norge og andre EØS-/EU-land enn hva det er på reiser innenlands i Norge. For reiser ut av EØS bør dagens sats økes ytterligere.

Ellers er poeng om at avgiftene bør vris fra fiskale avgifter til miljøavgifter ivare tatt i etterfølgende punkt (linje 3871–3872), noe som ytterligere tilsier at punktet om flypassasjeravgift bør strykes.